

ΤΑΞΗ: Α' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 19 Απριλίου 2023

Διάρκεια Εξέτασης: 2 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Όταν ο Κλεόκριτος, ο κήρυκας των Μυστηρίων που είχε πολύ καλή φωνή, έκανε τους άλλους να σωπάσουν, είπε: «Πολίτες, γιατί μας εξορίζετε; Γιατί θέλετε να μας σκοτώσετε; Εμείς ποτέ δεν σας πειράξαμε σε τίποτα. Ίσα ίσα, μαζί σας έχουμε πάρει μέρος στα ιερότερα μυστήρια, σε θυσίες, στις λαμπρότερες τελετές· μαζί έχουμε χορέψει και σπουδάσει και πολεμήσει· μαζί έχουμε κινδυνέψει πολλές φορές, και στη στεριά και στη θάλασσα, για τη σωτηρία και την ελευθερία όλων μας.

Β1. α. Μετά τη μάχη οι δημοκρατικοί πήραν τα όπλα νεκρών αντιπάλων τους, αλλά δεν τους εξευτέλισαν ξεγυμνώνοντάς τους («Καὶ τὰ μὲν ὄπλα ἔλαβον, τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν»). Αν και η αφαίρεση των ενδυμάτων, το «πλιάτσικο» αυτής της μορφής δεν ήταν άγνωστο στην αρχαιότητα, η επιλογή των δημοκρατικών να σεβαστούν τους νεκρούς αντιπάλους τους, φανερώνει πως η μεταξύ τους αντιπαλότητα ήταν περισσότερο μια συγκυριακή κατάσταση, οφειλόμενη στην κυριαρχία των Τριάκοντα, παρά μια αγεφύρωτη αντίθεση. Δεν υπήρχε, δηλαδή, πραγματικό αίσθημα μίσους ή διάθεση εκδικητικότητας απέναντι στους αντιπάλους τους, οι οποίοι, άλλωστε, ήταν συμπολίτες και αλλοτινοί φίλοι τους. Αυτή η ένδειξη

σεβασμού αποτέλεσε, υπό μία έννοια, προμήνυμα της επερχόμενης συμφιλίωσης των δύο παρατάξεων, που θα προκύψει από τη στιγμή της κατάλυσης του τυραννικού καθεστώτος.

Β1.β. Ο Κλεόκριτος, ο κήρυκας των μνημένων στα Ελευσίνα Μυστήρια, απευθυνόμενος στους ηττημένους ολιγαρχικούς, τούς υπενθυμίζει πως οι δημοκρατικοί δεν έχουν διαπράξει καμία αδικία σε βάρος των ολιγαρχικών· αντίθετα, είχαν δημιουργήσει όλες τις συνθήκες μιας ελεύθερης, πολιτισμένης και δημοκρατικής κοινωνίας. Προς απόδειξη αυτού του ισχυρισμού, ο Κλεόκριτος ανακαλεί όλους τους δεσμούς που ένωναν τους πολίτες της Αθήνας μεταξύ τους, συμμετέχοντας από κοινού και ανεξάρτητα από τις πολιτικές τους πεποιθήσεις σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής της πόλης τους. Συγκεκριμένα, η αναφορά στη συμμετοχή των πολιτών σε κοινές θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές (*«κίερων τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἑορτῶν τῶν καλλίστων»*), δηλώνει την καλλιέργεια του θρησκευτικού βιώματος και την εμπειρία της συμμετοχής τους σε κοινά συναισθήματα με σκοπό την ψυχοσωματική ολότητα εκτός από τις θρησκευτικές τελετές. Οι Αθηναίοι συμμετείχαν και σε άλλες εκδηλώσεις και δράσεις είτε κοινωνικού περιεχομένου (*«συγχορευταί»*), είτε της σχολικής ζωής (*«συμφοιτηταί»*), είτε της στρατιωτικής και πολεμικής ζωής (συστρατιώται), για την προστασία της πατρίδας (*«κεκινδυνεύκαμεν»*). Η από κοινού συμμετοχή σε όλες τις εκφάνσεις της δημοκρατικής Αθήνας σφυρηλάτησε κοινούς δεσμούς μεταξύ των πολιτών, με αποτέλεσμα την ενότητα και την ομοψυχία μιας πραγματικής κοινωνίας πολιτών, η οποία αναδεικνύεται μέσα από την επιλογή συγκεκριμένων γλωσσικών επιλογών. Το α΄ πληθυντικό πρόσωπο (*«ἐποιήσαμεν»*, *«μετεσχέκαμεν»*), η χρήση της προσωπικής αντωνυμίας α΄ προσώπου (*«Ἡμεῖς»*), οι σύνθετες λέξεις με την πρόθεση συν- (*«συγχορευταί»*,

«συμφοιτηταί»), οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί που δηλώνουν την κοινωνία, τη συμμετοχή («μεθ' ὑμῶν», «ὕπερ τῆς κοινῆς σωτηρίας»), καθώς και το πολυσύνδετο σχῆμα επισημαίνουν αυτή την κοινωνία, τη μέθεξη και τη συμμετοχή στην έννοια της κοινότητας.

Β1.γ. Στα δύο δοθέντα κείμενα (μεταφρασμένο και πρωτότυπο) εντοπίζονται σημεία από τα οποία διαφαίνεται η στάση των δύο αντιμαχόμενων παρατάξεων της Αθήνας, δημοκρατικών και ολιγαρχικών απέναντι στους εκάστοτε πολιτικούς τους αντιπάλους. Πιο συγκεκριμένα, στο μεταφρασμένο κείμενο ο Θρασύβουλος, απευθυνόμενος στους δημοκρατικούς στρατιώτες του για να τους εμπνεύσει λίγο πριν από τη μάχη εναντίον των ολιγαρχικών, τούς υπενθυμίζει το καθεστώς της βίας και του τρόμου που υπέμειναν κατά τη διοίκηση των τριάκοντα. Οι αναίτιες εξορίες, οι κατασχέσεις περιουσιών, οι προγραφές και οι αιφνίδιες συλλήψεις των δημοκρατικών αποτελούσαν τις βασικές πρακτικές των τριάκοντα για την εξόντωση των αντιπάλων τους, και μάλιστα σε περίοδο ειρήνης. Αντίθετα, στο πρωτότυπο κείμενο ο Κλεόκριτος απευθυνόμενος στους ολιγαρχικούς, αναφέρεται στη συναδελφικότητα και την αλληλεγγύη των δημοκρατικών που έδειξαν απέναντί τους για την επίτευξη κοινών στόχων που αφορούσαν την ενότητα και το καλό της πατρίδας. Τούς επισημαίνει ότι οι δημοκρατικοί ποτέ ως τότε δεν τους είχαν προξενήσει κανένα κακό, αλλά επεδίωκαν τη συνεργασία, την ομόνοια και την αδελφосύνη σε όλες τις εκδηλώσεις της κοινωνικής, θρησκευτικής και στρατιωτικής ζωής της πόλης, με σκοπό την κοινή σωτηρία και ελευθερία. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το βασικό μέλημα των δημοκρατικών ήταν η προάσπιση των συμφερόντων της πόλης μέσα από κοινές δράσεις κοινωνικής συνοχής στις οποίες συμμετείχαν όλοι οι πολίτες, ανεξαρτήτως της πολιτικής τους ταυτότητας, ενώ η παράταξη των ολιγαρχικών ενδιαφερόταν για την

εξυπηρέτηση των προσωπικών τους συμφερόντων, χρησιμοποιώντας, κατεξοχήν, ακραία και αθέμιτα μέσα.

B2. 1. γ, 2. ε, 3. στ, 4. ζ, 5. β.

B3. α. α' κλίση: τῶν πολιτῶν → *τοῦ πολίτου*

β' κλίση: τοὺς νεκροὺς → *τὸν νεκρόν*, τὰ ὅπλα → *τὸ ὄπλον*

γ' κλίση: τοὺς δὲ χιτῶνας → *τὸν χιτῶνα*

επίθετο: πολλοὶ → *πολύς*, ὑποσπόνδους → *ὑπόσπονδον*

αντωνυμία: τοῦτο → *ταῦτα*

β. i) κατεδίωξαν → *κατεδίωξας, καταδιώξαις/ καταδιώξεις*

ἀπέθανον → *ἀπέθανες, ἀποθάνοις*

ii) ἐνίκων → *ἐνικῶ*

B4. α. τῶν μὲν τριάκοντα: εἶναι ετερόπτωτος προσδιορισμός ως γενική διαιρετική στα υποκείμενα του ρήματος ἀπέθανον, *Κριτίας τε καὶ Ἰππόμαχος*

ὑπόσπονδους: εἶναι επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο ρήμα *ἀπεδίδοσαν*

εὐφρονος: εἶναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο της μετοχής ὦν, *Κλεόκριτος*

ἀποκτεῖναι: εἶναι τελικό απαρέμφατο και αντικείμενο στο ρήμα *βούλεσθε*

ὑμῖν: εἶναι ἔμμεσο αντικείμενο στο ρήμα *μετεσχήκαμεν*.

β. ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὅπλα: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *οὐκ ἐψεύσατο*

ὑπὸ μοίρας: εμπρόθετος ως επιρρηματικός προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου από τη μετοχή *ἀγόμενος*

ἀγόμενος: αιτιολογική μετοχή ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα *ἀποθνήσκει*

ή

ἐκπηδήσας: χρονική μετοχή ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *ἀποθνήσκει*

ή

ἐμπεσὼν: χρονική μετοχή ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *ἀποθνήσκει*

πρῶτος: επιρρηματικό κατηγορούμενο της σειράς-τάξης στη μετοχή ἐκπηδήσας

ἐν τῇ διαβάσει: εμπρόθετος ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο ρήμα *τέθαιπται*

B5. 1. β, 2. γ, 3. γ, 4. α, 5. α